

Юлія Насонова
Nasonova Julia7@mail.ru

Структура культури рухів дітей молодшого шкільного віку

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Анотація:

Зростання ролі фізичного виховання дітей задля виконання завдань оздоровлення й гармонійного розвитку підростаючого покоління впливає із сучасних вимог життя. Молодший шкільний вік – найбільш сприятливий для формування основ культури рухів, що в подальшому сприятиме осмисленню діяльності, а дії перетворюються на скеровані, підпорядковані та усвідомлені. У статті здійснено структурний аналіз культури рухів дітей молодшого шкільного віку та схарактеризовано її компоненти. «Культуру рухів дітей молодшого шкільного віку» розглянуто як інтегративну якість особистості, яка виражається здатністю керувати гармонійними естетично-доцільними рухами, що проявляються в їх виразності, пластичності, ритмічності, граційності та залежать від психофізіологічних особливостей цього вікового періоду. Основу культури рухів дітей молодшого шкільного віку складає комплекс компонентів: руховий, естетичний та особистісний, кожен із яких уключає підкомпоненти. Зокрема, до складу рухового компонента входять фізичні якості та координаційні здібності; до естетичного – виразність, артистичність, пластичність і правильна постава; до особистісного – темперамент, увага та пам'ять. Уважаємо, що дитина повинна добре володіти основними рухами, накопичити значний потенціал фундаментальних рухових умінь, щоб у майбутньому на цій основі можна було легко освоїти складніші рухи й дії, у тому числі й спортивні.

Юлія Насонова. Структура культури рухів дітей молодшого шкільного віку. Возрастание роли физического воспитания детей с целью решения задач оздоровления и гармоничного развития подрастающего поколения вытекает из современных требований жизни. Младший школьный возраст является наиболее благоприятным для формирования основ культуры движений, в дальнейшем будет способствовать осмыслению деятельности, а действия превратятся на осознанные. В статье осуществлен структурный анализ культуры движений детей младшего школьного возраста и охарактеризованы его компоненты. «Культура движений детей младшего школьного возраста» рассматривается как интегративное качество личности, которое выражается способностью управлять гармоничными эстетично целесообразными движениями, которые проявляются в их выразительности, пластичности, ритмичности, грациозности и зависят от психофизиологических особенностей данного возрастного периода. Основу культуры движений детей младшего школьного возраста составляет комплекс компонентов: двигательный, эстетический и личностный, каждый из которых включает в себя подкомпоненты. В частности, в состав двигательного компонента входят физические качества и координационные способности; к эстетическому – выразительность, артистичность, пластичность и правильная осанка; к личностному – темперамент, внимание и память. Считаем, что ребенок должен хорошо владеть основными движениями, накопить значительный потенциал фундаментальных двигательных умений, чтобы в будущем на этой основе можно было легко освоить более сложные движения и действия, в том числе и спортивные.

Julia Nasonova. The Structure of the Culture of Junior Pupils' Movements. The increasing role of physical education of children aimed at solving problems of improvement and harmonious development of the younger generation derives from modern life demands. Primary school age is the most favorable for the formation of the basis of the culture of movements, and in future it will continue to contribute to the comprehension of the activities and the actions will become unconscious. The structural analysis of the culture of junior pupils' movements has been carried out in the article, and their components are characterized. The culture of movements of junior pupils is considered as an integrative quality of a person, which is expressed by the ability to control the harmonious, aesthetic, appropriate movements, which appear in their expressivity, plastics, rhythm, grace and depend on the psychophysiological peculiarities of their age. The basis of the culture of junior pupils' movements involves the complex of such components: motor, aesthetic and personal, each of them consists of sub-components. The motor component includes physical quality and coordination ability; the aesthetic component contains expressivity, artistry, plastics, and correct posture; the personal component comprises temperament, attention and memory. We consider that a child must be proficient in the basic movements, accumulate considerable potential of fundamental motor skills, and on this basis, he/she will be able to master easily the more complex movements and activities, including sports

Ключові слова:

структура, культура рухів, структура, культура движень, structure, culture movements, молодший шкільний вік, рухові м'язи, младший школьный возраст, primary school age, motor дії. двигательные действия. actions.

Вступ. Сучасні умови життя ставлять високі вимоги до рівня фізичного розвитку, працездатності й функціонального стану організму дітей. Тому вже в ранньому віці потрібно гармонійно розвивати фізичні якості та координаційні здібності, формувати рухові дії й навички, гарну поставу, легкість і граціозність рухів, правильні, гармонійні пропорції тіла. Сприймати, розуміти прекрасне, а також здатність розвивати та творити прекрасне самостійно, чітко й «координаційно» правильно, при мінімальних розумових і силових затратах – суть процесу формування культури рухів дітей молодшого шкільного віку.

У сучасних наукових дослідженнях феномен культури руху все частіше набуває загальнопедагогічного характеру. В. Б. Коренберг зазначає, що культура руху – характеристика лише систем рухів і рухів тіла. Щоб досягти високої культури своїх рухів, потрібні загальна й цільова координованість та певний «руховий смак» (розуміння краси витонченості рухів тіла, поз, рухів, їхніх систем) [3].

Культура рухів, за даними О. С. Медведєвої, – це, по-перше, естетична сторона виконання систем рухів і, по-друге, показник виконавської майстерності. Її основними компонентами є зовнішній вигляд і манера триматися, пластичність, амплітуда рухів, чистота виконання, узгодженість рухів різними частинами тіла, гармонійність поєднання рухів із музикою та їх виразність [6].

Культуру рухів розглянуто в роботах В. К. Бальсевича, В. В. Сидорової, Л. І. Лубишевої, А. І. Мільохіної (автори ототожнюють культуру рухів і рухову культуру); необхідність виховання «культури рухової діяльності» обґрунтовано А. А. Якимовою.

Багато науковців стверджують, що сензитивним періодом освоєння культури рухів є саме молодший шкільний вік. Він особливо сприятливий для оволодіння базовими компонентами культури рухів, координаційних здібностей, пластичності, ритмічності й граціозності (Л. І. Божович, В. А. Крутецький, В. С. Мухіна, Л. Ф. Обухова, Н. М. Трофимова, С. Г. Якобсон).

Теоретичний аналіз літературних джерел засвідчив, що структурний аналіз культури рухів дітей молодшого шкільного віку не став предметом окремих наукових досліджень.

Завдання дослідження – здійснити структурний аналіз культури рухів дітей молодшого шкільного віку та схарактеризувати її компоненти.

Матеріал і методи дослідження. У ході дослідження використано загальнонаукові методи теоретичного пізнання, зокрема методи аналізу (функціонально-структурного та порівняльного), синтезу, узагальнення, логічного аналізу наукової й методичної літератури.

Результати дослідження. Дискусія. Молодший шкільний вік найбільш сприятливий для формування основ культури рухів, що в подальшому сприятиме осмисленню діяльності, а дії перетворюються на скеровані, підпорядковані та усвідомлені.

Уважаємо, що культура рухів дітей молодшого шкільного віку – інтегративна якість особистості, яка виражається здатністю керувати гармонійними естетично-доцільними рухами, що проявляються в їх виразності, пластичності, ритмічності, граційності та залежать від психофізіологічних особливостей цього вікового періоду.

Основу розвитку культури рухів дітей молодшого шкільного віку складає комплекс компонентів: руховий, естетичний та особистісний, – кожен із яких уключає підкомпоненти (рис. 1).

Рис. 1. Структура культури рухів дітей молодшого шкільного віку

Зокрема, руховий компонент уключає фізичні якості та координаційні здібності; естетичний – виразність, артистичність, пластичність і правильну поставу; особистісний – темперамент, увагу та пам'ять.

Схарактеризуємо *руховий компонент* структури культури рухів дітей молодшого шкільного віку. Виокремлення рухового компонента в структурі культури рухів дітей молодшого шкільного віку зумовлене тим, що в молодшому шкільному віці дитина мусить накопичити значний потенціал фундаментальних рухових умінь і навичок, навчитися володіти основними рухами для того, щоб у майбутньому змогти легко освоїти складніші рухи й дії, у тому числі й спортивні.

Будь-які рухові дії (ходьба, біг, стрибки, метання, катання на лижах, біг на ковзанах, плавання тощо) пов'язані зі зберіганням стійкого стану тіла. Це забезпечує нормальне функціонування всіх фізіологічних систем організму, оптимальну амплітуду рухів, раціональний розподіл м'язових зусиль, що призводить до економічності енерговитрат і підвищення ефективності рухової дії, що сприяє формуванню культури рухів дітей молодшого шкільного віку.

На нашу думку, зовнішня привабливість поєднується з високими об'єктивними показниками фізичних якостей (витривалістю, силою, швидкістю, спритністю, гнучкістю). Тому виділяємо *фізичні якості* як підкомпонент рухового компонента.

Загальновідомо, що в теорії фізичного виховання виокремлюють такі основні рухові якості, як сила, швидкість, гнучкість, спритність і витривалість. Усі вони проявляються в русі, та як саме – залежить від структури руху. Крім того, на характер виявлення якостей впливають такі фактори, як самопочуття спортсмена, умови виконання вправ та ін. Сприйняття рухових якостей здійснюється в процесі занять фізичними вправами за спеціально розробленою методикою. Для її правильної розробки потрібно дуже добре знати особливості реакцій організму спортсмена на певне навантаження, його характер і швидкість відновлювальних процесів.

Розвиток рухових якостей у дитини відбувається під впливом двох факторів: природно-вікових змін організму (морфологічна та функціональна перебудова) і режиму рухової активності, до якого входить весь комплекс організаційних форм фізичного виховання та його самостійно організована рухова діяльність.

Другий підкомпонент рухового компонента – *координаційні здібності*, які займають важливе місце у фізичному вихованні молодших школярів, адже забезпечують упорядкування різноманітних рухових дій у єдине ціле, узгоджуючи їх, що є основою навчання фізичних вправ.

О. С. Якименко й М. М. Галашко стверджують, що координаційні здібності часто ототожнюють із координацією рухів. На думку багатьох науковців, координаційні здібності – це лише передумови розвитку координації рухів [9].

В. І. Лях визначає, що координаційні здібності – це можливості індивіда, що визначають його готовність до оптимального управління й регулювання рухової дії [5].

Спеціальні дослідження В. М. Платонова та М. М. Булатової (1995–2004) виділяють такі відносно самостійні види координаційних здібностей: оцінка й регулювання динамічних і просторово-часових параметрів руху; збереження стійкої рівноваги (статичної й динамічної); відчуття та засвоєння ритму; довільне розслаблення м'язів; узгодження рухів у руховій дії. Усі ці здібності проявляються у взаємодії. При цьому в певних ситуаціях окремі здібності відіграють провідну роль, інші – допоміжну.

Нам імponує думка В. І. Ляха, який виділяє спеціальні, специфічні й загальні координаційні здібності. Автор зазначає, що вчителі фізичної культури та тренери повинні, передусім, розпізнати, до яких спеціальних чи специфічних координаційних здібностей учень має високі вроджені здібності. Потім за допомогою відповідних методів виявити показники різних координаційних можливостей. Це уможливить визначення координаційних можливостей учнів і відповідно до цього – організацію ходу навчально-тренувального процесу. Потрібно розрізняти елементарні й складні координаційні здібності. Перші проявляються, наприклад, у ходьбі та бігові, а більш складні – у єдиноборствах і спортивних іграх. Здатність точно відтворювати просторові параметри рухів досить проста; складніша здатність швидко перебудувати рухові дії в умовах раптової зміни обстановки [5].

Проаналізуємо *естетичний компонент* структури культури рухів молодшого шкільного віку, який уключає виразність, артистичність, пластичність і правильну поставу. Аналізуючи спеціальну літературу, ми робимо висновок, що всі ці підкомпоненти взаємопов'язані між собою, доповнюють один одного та не можуть існувати один без одного, тому що не можна говорити про артистизм без виразності й пластичності рухів чи, навпаки, виразності без артистичності та правильної постави та ін. Усі вони, на нашу думку, утворюють одне ціле – естетичний компонент.

Естетичний компонент характеризує красу форм і досконалість рухової дії. Завдяки йому в школярів формується правильне уявлення про тілесну красу людини, виразність рухів, емоційну виразність, уміння об'єктивно розуміти й оцінювати прекрасне.

Для забезпечення *виразності рухів* потрібна висока техніка їх виконання, тобто досконале володіння навичками, коли всі елементи руху доведено до автоматизму. Це досягається при високому ступені досконалості, управління рухами, коли свідомість спортсмена спрямовано не стільки на техніку виконання, скільки на надання йому естетичного образу [2].

Здатність до емоційного переживання – це ще не виразність, оскільки саме прояв емоційності повинен переливатися в прекрасну пластичну форму. Тому якщо форма не вироблена, емоції залишаються без утілення. Виразність – це якість, що виявляється в хорошій техніці, у правильній школі рухів, це хороший «апломб» і темп під час обертань, елегантність, велика амплітуда при повній ясності емоційного змісту.

Наступний підкомпонент – *артистичність*. Поняття артистизм й артистичність часто використовують як синоніми. Нині практично відсутні дослідження з методики розвитку артистичності спортсменок у художній гімнастиці. Точного визначення цього поняття ні в правилах суддівства, ні в спеціальній літературі виявити не вдалося. Незважаючи на це, він об'єктивно вловлюється тренерами, глядачами й судьями.

Зокрема, Р. Н. Терехіна зі співавторами провели анкетування для тренерів, суддів та глядачів (150 осіб), у ході якого визначено понад 30 різних понять цього чинника. Артистизм виявився багатовимірним поняттям, але науковці виділили найбільш характерні критерії. Серед них – легкість (80 %); невимушеність (82 %); граційність (75 %); гімнастична постава (78 %); виразність (98,5 %); елегантність (78,8 %); витонченість ліній (79 %); оригінальність (68 %); емоційність (82 %); образність (98 %); індивідуальність (72 %); віртуозність (85,5 %). Стає очевидним, що при такій кількості критеріїв цього поняття міра невизначеності залишається значною [7].

Наступний підкомпонент – *пластичність*. Серед варіантів тлумачення «пластика» найбільш близькі й прийнятні для розвитку його сутності та похідних, тобто відповідно до яких пластикою є узгодженість, відповідність рухів і жестів, їх загальна гармонія – мистецтво витончених ритмічних рухів тіла, пропорційності рухів [4].

Пластикою рухів дослідники вважають технічність, точність, амплітудність, віртуозність, цілісність рухів (М. Бернштейн, 1947; Т. Лисицька 1997; Б. Лоу, 1984; Л. Назаренко, 1998).

Рухові дії, близькі до досконалості, характеризуються наявністю пластичності. Як рухово-координаційна якість пластичність неможлива без високого рівня узгодженості рухової активності м'язів, ритмічності рухів, що забезпечує чергування роботи м'язів – згиначів і розгиначів, – а також темпу, динаміки й гармонії. Рівень розвитку пластичності перебуває в прямій залежності від рухового досвіду, координаційних здібностей і технічної майстерності [1].

Характерна особливість пластичності – її залежність від емоційного настрою, особливого стану душі, пов'язаного з проявом різних почуттів: упевненості в перемозі й радості від її передчуття, готовності донести до глядачів красу свого виду спорту [4].

Наступний підкомпонент естетичного компонента, виділений нами, – *правильна постава*. В. І. Даль (1863–1866) схарактеризував поставу як «поєднання стрункості, величності, краси». С. І. Ожегова (1949) визначає поставу як зовнішність, уміння тримати себе. Е. А. Земсков (1997) дає визначення постави не лише як звичного положення (пози) людини в спокої й русі, але й ознаку стану здоров'я, гармонійного розвитку опорно-рухового апарату, привабливої зовнішності, тобто постава – це поняття комплексне.

Красива статура передбачає стрункість, підтягнутість, симетричність, пропорційність, гармонійність тіла людини. Людина, яка добре володіє своїм тілом, уміло керує своїми м'язами, зазвичай, красиво ходить, постава її характеризується зібраністю, стрункістю й водночас розкутістю. Така людина високо, красиво та прямо тримає голову, плечі в неї помірно розгорнуті, тулуб займає вертикальне положення.

Правильна постава забезпечує оптимальну діяльність опорно-рухового апарату, правильне розміщення внутрішніх органів, створює сприятливі умови для їх функціонування й оптимізує стан загального центру маси тіла. Особливо потрібно підкреслити роль правильної постави у виконанні функцій спинного мозку, які забезпечують нормальну роботу м'язової системи та всіх внутрішніх органів.

Останній компонент, який ми виділяємо в структурі культури рухів молодшого шкільного віку, – *особистісний*. У нього включаємо темперамент, увагу та пам'ять. Завдяки особистісному компоненту дитина опановує здатність своєчасно й швидко реагувати, миттєво приймати та переробляти інформацію, оцінювати ситуацію й обирати оперативне рішення для будь-якої рухової діяльності.

Вікові зміни *темпераменту* перебувають у прямій залежності від ходу дозрівання та розвитку організму дитини, насамперед мозкових основ психіки, властивостей нервової системи. Дітей

відрізняють (і чим молодша дитина, тим більшою мірою) деякі ознаки слабкості типу нервової системи, що означає не лише малу витривалість, але й вищу чутливість. Саме вікова слабкість нервової системи може зумовлювати в ранні роки особливу яскравість сприйняття, дитячу вразливість і такі риси, як легкість переходу до збудження, імпульсивність [8].

Тому від особливостей *темпераменту* залежить здатність своєчасно та швидко реагувати, миттєво приймати й переробляти інформацію, оцінювати ситуацію та обирати оперативне рішення для будь-якої рухової діяльності. Він визначає своєрідність діяльності спортсменів й ефективність різних прийомів навчання та тренування, а також рівень їхніх досягнень в умовах змагальної діяльності.

Увага характеризує узгодженість різних ланок функціональної структури дії, визначальну успішність її виконання (наприклад швидкість і точність виконання завдання). Учень може успішно навчатися лише за допомогою зосередженості або концентрації уваги. Зосередженість (концентрація) на одних об'єктах передбачає одночасно відокремлення від усього стороннього, тимчасове ігнорування інших об'єктів. У молодшому шкільному віці відбувається відбір актуальних, особистісно значущих сигналів з-поміж безлічі всіх доступних сприйняттю й за рахунок обмеження поля сприйняття забезпечується зосередженість у цей момент часу на якомусь об'єкті (предметі, події, образі, міркуванні).

Особливості *пам'яті* впливають на результативність рухової діяльності, у якій особливості формування та вдосконалення рухових навичок визначаються особливостями рухової пам'яті. У молодшому шкільному віці пам'ять, як і всі інші психічні процеси, зазнає суттєвих змін. Суть їх полягає в тому, що пам'ять дитини поступово набуває рис довільності, стаючи свідомо регульованою та опосередкованою. Цей період – сенситивний для формування вищих форм довільного запам'ятовування, тому цілеспрямована робота з оволодіння немічною діяльністю є в цей період найбільш ефективною. У структурі пам'яті виокремлюють рухову пам'ять, яка лежить в основі вироблення й збереження рухових навичок.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Молодший шкільний вік – сенситивний період освоєння культури рухів. Дитина повинна добре володіти основними рухами, накопичити значний потенціал фундаментальних рухових вмінь, щоб у майбутньому на цій основі можна було легко освоїти складніші рухи й дії, у тому числі й спортивні.

Основа розвитку культури рухів дітей молодшого шкільного віку – комплекс компонентів (руховий, естетичний та особистісний), кожен із яких уключає окремі підкомпоненти.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в дослідженні впливу засобів художньої гімнастики на розвиток культури рухів молодших школярів.

Джерела та література

1. Белікова Н. О. Оздоровлення студентів спеціальної медичної групи засобами аеробних фітнес-програм / Н. О. Белікова // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки / уклад. А. В. Цьось, С. П. Козіброцький. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. – № 1 (29). – С. 31–35.
2. Елизарова О. С. Физиологическая характеристика гимнастики : лекция для студ. и слушателей фак. усоверш. / О. С. Елизарова. – М. : ГЦОЛИФК, 1980. – С. 29.
3. Коренберг В. Б. О некоторых базовых понятиях в нашей сфере / В. Б. Коренберг // Теория и практика физической культуры. – 2008. – № 2. – С. 10.
4. Курьсь В. Н. Телесно-двигательная пластика как феномен физической культуры / В. Н. Курьсь, Р. В. Гзырян // Современные проблемы науки и образования. – 2013. – № 6 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/telesno-dvigatel'naya-plastika-kak-fenomen-fizicheskoy-kultury> (дата обращения: 10.10.2016).

References

1. Bielikova, N. O. (2015). Ozdorovlennia studentiv spetsialnoi medychnoi hrupy zasobamy aerobnykh fitnes-prohram [Health improvement of students of a medical group by means of aerobic fitness programs]. *Fizyczne vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi : zb. nauk. pr. Skhidnoievrop. nats. un-tu im. Lesi Ukrainky*, Lutsk : Skhidnoievrop. nats. un-t im. Lesi Ukrainky, no. 1 (29), 31–35.
2. Elizarova, O. S. (1980). Fiziologicheskaia kharakteristika himnastiki [Physiological characteristics of gymnastics]. M. : HTsOLYFK, 29.
3. Korenberh, V. B. (2008). O nekotorykh bazovykh poniatiiakh v nashei sfere [Some basic concepts in our field]. *Teoriia i praktika fizicheskoi kultury*, no. 2, 10.
4. Kurys, V. N. & Hzyrian, R. V. (2013). Telesno-dvihatelnaia plastika kak fenomen fizicheskoi kultury [Body-motor plastic as a phenomenon of physical culture]. *Sovremennye problemy nauki i obrazovaniia*, no. 6. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/telesno-dvigatel'naya-plastika-kak-fenomen-fizicheskoy-kultury> (data obrashcheniia: 10.10.2016).

5. Лях В. І. Про класифікацію координаційних здібностей / В. І. Лях // Теорія і практика фізичної культури. – 2007.– № 7.– С. 28–30.
6. Медведева Е. С. Формирование культуры движений у студенток высших учебных заведений : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры» / Е. С. Медведева. – СПб., 2000 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/formirovanie-kultury-dvizhenii-u-studentok-vysshihkh-uchebnykh-zavedenii> (дата звернення: 10.10.2016).
7. Терехина Р. Н. Эстетические показатели исполнительского мастерства в гимнастических видах спорта / И. А. Винер, Л. И. Турищева, М. Э. Плеханова // Ученые записки университета Лесгафта. – 2008. – № 11 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/esteticheskie-pokazateli-ispolnitelskogo-masterstva-v-gimnasticheskikh-vidah-sporta> (дата обращения: 10.10.2016).
8. Типи темпераменту і особливостей їх прояву в молодшому шкільному віці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://5fan.ru/wievjob.php?id=88807> (дата звернення 10.10.2016).– Nazva z ekranu.
9. Якименко О. С. Особливості розвитку координаційних здібностей студентів 1–2-х курсів Харківського національного медичного університету / О. С. Якименко, М. М. Галашко та ін. // Фізичне виховання і спорт у вищих навчальних закладах : зб. ст. X Міжнар. наук. конф., присвяченої 60-річчю БГТУ ім. В. Г. Шухова, 24–25 квіт. 2014 р. – Белгород : Вид-во БГТУ, 2014. – Ч. 1. – С. 302–306.
5. Liakh, V. I. (2007). Pro klasyfikatsiiu koordynatsiinykh zdibnostei [The classification of coordination abilities]. *Teoriia i praktyka fizychnoi kultury*, no. 7, 28–30.
6. Medvedeva, E. S. (2000). Formirovanie kultury dvizhenii u studentok vysshihkh uchebnykh zavedenii: avtoref. dis. kand. ped. nauk: spets. 13.00.04 «Teoriia i metodika fizicheskoho vospytaniia, sportivnoi trenirovki i ozdorovitelnoi fizicheskoi kultury» [Formation of culture movements at students of higher educational institutions]. Sankt-Peterburh. URL: <http://www.dissercat.com/content/formirovanie-kultury-dvizhenii-u-studentok-vysshihkh-uchebnykh-zavedenii> (data zvernennia: 10.10.2016).
7. Terekhina, R. N., Viner, Y. A., Turishcheva, L. Y. & Plekhanova, M. E. (2008). Esteticheskie pokazateli ispolnitelskogo masterstva v himnasticheskikh vidakh sporta [Aesthetic indicators of mastery in gymnastic sports]. *Uchenye zapiski universiteta Leshafta*, no. 11. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/esteticheskie-pokazateli-ispolnitelskogo-masterstva-v-gimnasticheskikh-vidah-sporta> (data obrashchenia: 10.10.2016).
8. Typy temperamentu i osoblyvostei yikh proiavu v molodshomu shkilnomu vitsi [Types of temperament and characteristics of their manifestation in the early school years]. URL: <http://5fan.ru/wievjob.php?id=88807> (data zvernennia 10.10.2016).– Nazva z ekranu.
9. Iakymenko, O. S., Halashko, M. M., Halashko, O. I., Poruchikov, V. V. & Starodubtsev, D. S. (2014). Osoblyvosti rozvytku koordynatsiinykh zdibnostei studentiv 1-2-kh kursiv Kharkivskoho natsionalnoho medychnoho universytetu [Features of coordination abilities of 1-2-courses students in Kharkiv National Medical University]. *Fizychnye vykhovannia i sport u vyshchyykh navchalnykh zakladakh: zbirnyk statei X Mizhnarodnoi naukovoi konferentsii, prysviachenoj 60-richchiu BHTU im. V. H. Shukhova, Bielhorod: vyd-vo BHTU*, ch. 1, 302–306.

Інформація про авторів:

Насонова Юлія; <http://orcid.org/0000-0003-1887-4614>; nasonova_julia7@mail.ru; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки; вул. Винниченка, 30, м. Луцьк, 43025, Україна.

Information about the Authors:

Nasonova Julia; <http://orcid.org/0000-0003-1887-4614>; nasonova_julia7@mail.ru; Lesya Ukrainka Eastern European National University; 30 Vynnychenka Street, Lutsk, 43025, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 25.07.2016 р.